

Застосування інтерактивних технологій на уроках української літератури

Наталія Стасюк,

учитель української мови та літератури

лицею «ЕКО» №198 м. Києва

Сучасні діти, які виховуються в умовах розвиненого інформаційного середовища, розбудови демократичного суспільства, є більш вільними в поведінці, потребують вищого рівня свободи, поваги, а значить, ставлять перед учителем нові вимоги. Головним завданням школи є підготовка молодої людини до самостійного життя і громадянської активності в суспільстві. Життя ж потребує від сучасної школи виховання громадянина зі сформованими особистісними рисами, високим рівнем соціальної активності, умінням цілісного бачення проблем, готовністю до дій щодо їх вирішення.

Проблема вдосконалення форм організації процесу навчання стає все гострішою. Як створити умови для розвитку та самореалізації особистості в процесі навчання; як, залишаючись у рамках класно-урочної системи, підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелектуального розвитку учнів, забезпечити оволодіння навичками саморозвитку особистості? Значною мірою цього можна досягти, використовуючи сучасні інноваційні технології.

Під інноваціями у навчанні розуміють процес створення й поширення нових засобів (нововведень) для розв'язання педагогічних проблем. В інноваційному навчанні головною дійовою особою є учень, у чому й полягає принципова відмінність такого навчання від традиційного. Учень є співавтором уроку, основна ж стратегія вчителя полягає у виявленні його індивідуальних здібностей і нахилів та створення сприятливих умов для подальшого їх розвитку.

Реалізація інноваційного підходу до навчання учнів дозволяє підняти на якісно новий рівень педагогічний процес, підвищити рівень навчальних досягнень, забезпечує психологічну та емоційну комфортність і подальшу соціальну адаптованість школярів, готовність реалізувати особисті якості в індивідуальній чи колективній діяльності. Однією з інноваційних технологій, що сприяє розвитку особистісних якостей, є технологія інтерактивного навчання.

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської, походить воно від слова interaction – взаємодія. Отже, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має конкретну мету – створити зручні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивне навчання дає змогу краще засвоїти навчальний матеріал, оскільки впливає не лише на свідомість учнів, а й на їх волю, дії. Уроки мають захоплювати учнів, пробуджувати в них інтерес і мотивацію, навчати самостійного мислення та вміння приймати рішення у кожній конкретній ситуації.

На мою думку, великий вплив на емоції та свідомість учнів мають уроки української літератури, адже література – предмет особливий, він передбачає напружену роботу не тільки розуму, а й душі та серця.

Вивчаючи з учнями літературні твори, навчаю їх водночас умінню спілкуватися, обстоювати власні переконання, орієнтуватися у складному вирі життя, правильно визначати своє місце в ньому. У цьому допомагають різні методи та прийоми інтерактивного навчання: незакінчене речення, мікрофон, мозковий штурм, інтерв'ю, дискусія, складання сенкана, акваріум, рольові ігри, метод ПРЕС та інші. Важливими формами інтерактивної роботи є навчальна взаємодія учнів у парах і в групах. Така співпраця має свої принципи: одночасна взаємодія (всі учні працюють в один і той самий час); однакова участь (усім надається однаковий час); позитивна взаємодія (група виконує завдання за умови успішної роботи кожно-

го учня); індивідуальна відповідальність (працюючи в групі, кожен учень виконує своє завдання).

Вважаю, що впровадження інтерактивних технологій на уроках української літератури допомагає зацікавити учнів навчальним матеріалом, урізноманітнити форми й методи навчання, сприяє розвитку творчості учнів.

На практиці використовую інтерактивні методи загалом або ж беру окремі елементи.

Тема: Павло Тичина. Майстерне відтворення краси природи, вираження життєрадісності, патріотичних почуттів у вірші «Не бував ти у наших краях!»

Мета: ознайомити школярів із життєвою долею Павла Тичини, розкрити ідейно-художній зміст поезії, розвивати навички виразного читання, зв'язного мовлення та уяву дітей; виховувати почуття пошани до творчої особистості поета, плекати любов до рідного краю.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: портрет П. Тичини; збірки його творів; ілюстрації з живописними краєвидами природи Чернігівщини; матеріали про життєвий і творчий шлях письменника.

Епіграф: *Ах, скільки радості, коли ти любиш землю, коли гармонії шукаєш у житті...*

Павло Тичина

Хід уроку

I. Мотиваційний етап

1. Забезпечення емоційної готовності до уроку.

«Доброго ранку!» – кажемо ми, зустрівши одне одного на початку нового дня. Таке вітання, очевидно, можна пояснити вірою в магічну силу слова. Бажаючи іншим добра, неодмінно отримаєш гарний настрій.

Сійся-родися ніжне «будь ласка»,
вдячне «спасибі», «вибач» тремтливе.
Слово у серці – як зернятко в ниві.
«Доброго ранку!», «Світлої днини!» –
щедро даруй ти людям, дитино.
Варвара Гринько

2. Обмін побажаннями в парах.

II. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

1. Інсценування вірша «Хор лісових дзвіночків».

Учитель. Завдяки прекрасній поезії ми неначе опинилися на лісовій галявині, відчули красу, таємничість і загадковість зеленого царства.

– Про що ж розмовляли лісові дзвіночки?

– А хто підслухав розмову лісових мешканців?

Так, саме Павло Тичина володів здатністю по-своєму бачити і відчувати світ природи рідного краю, відкривати в ньому щось нове, ніким не бачене і не відчуване. Отже, сьогодні ми перегорнемо ще одну сторінку творчості Павла Григоровича Тичини.

III. Цілевизначення та планування

1. Повідомлення теми та мети уроку.

2. Асоціювання. Запис у зошитах слів-асоціацій до слова *край* (земля, батьківщина, місце народження, любов, патріотизм).

Учитель. Кожна людина – дитина свого краю. Наймилішим серцю, найкращим місцем є те, де кожен з нас народився і виріс.

Чернігівщина – це край, де народився поет Павло Тичина. Він безмежно любив свою землю, свою Україну, її природу, серед якої зростав, людей, якими гордився, цінував слово, яке творив і залишив для майбутніх поколінь.

3. Робота з епіграфом. Прокоментуйте епіграф до уроку.

IV. Опрацювання навчального матеріалу

1. Розповідь про поета.

Павло Тичина народився 27 січня 1891 року в селі Писка на Чернігівщині в багатодітній родині дяка Григорія Тимофійовича. Батько навчав сільських дітей грамоти, дуже любив співи й музику, грав на гармонії. Мати знала багато казок, пісень, мала гарний голос.

Початкову освіту здобув у сільській школі, від своїх однокласників відрізнявся музичними та вокальними здібностями. Перша вчителька Серафима Миколаївна Морачевська, яка організувала бібліотеку і хор при школі, прищепила любов до музики та художнього слова, а також порадила батькам віддати хлопчика до Троїцького монастирського храму.

З 1900 по 1913 рік Павло Тичина жив у Чернігові, де співав у церковному хорі й одночасно навчався спочатку в училищі, а потім у семінарії, захоплювався музикою, навіть диригував семінарським хором. Тут і доля звела поета з Михайлом Коцюбинським, який став для талановитого юнака літературним учителем.

Павло Тичина мав неабиякий хист до малювання, який виявився ще у дитинстві, коли він гарно малював звичайною вуглиною. У Чернігівському духовному училищі помітив здібності хлопця і став наставником у малярстві відомий художник Михайло Іванович Жук.

Після закінчення семінарії Тичина переїздить до Києва, де навчається у комерційному інституті, працює в журналі «Світло», театрі М. Садовського. Дедалі частіше публікує свої твори. Останні десятиліття життя були насичені державною і громадською роботою.

Доля відвела поетові 77 років, але у спадок нащадкам залишилися прекрасні твори, серед яких поезія «Не бував ти у наших краях!», що донині хвилює серця людей, возвеличує їх душі, наповнює любов'ю до рідної землі.

2. Робота над змістом поезії «Не бував ти у наших краях!».

Виразне читання вірша вчителем та учнями.

Бесіда.

Опишіть почуття героя вірша? (*Синівська любов до землі, гордість за життєрадісних односельців, які живуть і працюють з піснею.*)

Що, на ваш погляд, незвичне у побудові вірша? (*Діалог з уявним співрозмовником, який чомусь засмучений, ридає.*)

Як природа впливає на людину? (*Формує характер, надихає на добрі справи, наповнює душу красою, почуттям гордості та патріотизму.*)

Яким настроєм проінтятий вірш? (*Радісним, піднесеним, оптимістичним.*)

Що говорить поет про історичне минуле краю? (*Там степи, там могили, як гори.*)

«Лексична скарбничка». Запис у зошитах: *могила* – високий насип на місці давнього поховання; *курган* (синонім до слова могила) – штучний пагорб, насип над стародавнім похованням. В Україні поховальні кургани-насипи здавна називають могилами.

Який основний мотив вірша? (*Захоплення красою рідного краю.*)

4. Робота в групах.

Група 1-ша. Визначити зорові образи у творі (*небо, степи, могили, ниви, сльози*).

Група 2-га. Визначити слухові образи (*сміх, плач, пісні*).

Група 3-я. Визначити художні засоби, пояснити роль у творі.

Епітети: блакитні простори, весняні ночі.

Метафори: степ простягнувся, серце б'ється.

Порівняння: могили, як гори.

Повтори: « Не бував ти у наших краях!», серце б'ється і б'ється, хіба ти – хіба ти, там – там, весь – весь.

(*За допомогою художніх засобів автор виражає ніжність, оптимізм, життєрадісність, упевненість і надає образності.*)

5. Конкурс «Інтелектуал».

5.1 Установіть відповідність між рядками вірша та образами:

1. Там степи, там могили, як гори.

2. Серце б'ється і б'ється в грудях...

3. Ах, хіба ж ти це знаєш, коли сам весь

А зорові і слухові образи

Б зоровий образ

В слуховий образ тремтиш, весь смієшся, ридаєш...

Ключ: 1-Б, 2-В, 3-А.

5.2 Мовознавча хвилинка. Поясніть написання слів: *знаєш, тремтиш, смієшся, б'ється*.

5.3 Продовжіть прислів'я та приказки:

Де рідний край, там і... (сонце)

Кожному мила своя... (віддай)

За рідний край життя... (рай)

У чужій сторонці навіть не звідти сходять... (знає)

Всяка пташка своє гніздо... (сторона)

5.4 Проблемно-ситуативне завдання.

Уявіть собі, що ви зустрілися з людиною, яка нічого не знає про Україну. Що б ви їй розповіли?

5.5 Складання сенкана. Складіть сенкан зі словом *край*.

6. Мікрофон. «Я пишаюся своїм рідним краєм, тому що...»

V. Рефлексивно-оцінювальний етап

Учитель. Сьогодні на уроці ми доторкнулись до найпотаємніших струн душі поета Павла Тичини, який понад усе любив свою землю. З поетичних рядків поезії «Не бував ти у наших краях!» струмує щира радість і захоплення красою світу, відчувається гармонія життя і почуттів, поезія навчає бути життєрадісними, жити у злагоді, любити природу, людей, Батьківщину.

Оцінювання. Аргументація оцінок.

Домашнє завдання. Вивчити біографію Павла Тичини (за підручником або іншими джерелами); виразно читати поезію «Не бував ти у наших краях!»; підготувати ілюстрації до вірша. Індивідуальне завдання: скласти акровірш зі словами *край, Україна*.